

ARAX

Het magazine van ASV Gladzor

**Lees over de
Armeense
bevolking voor
het Christendom**

**De Armeense
diaspora te Julfa
Iran en
Diana Abgar**

**Tushpa, een
van de steden
vóór Yerevan**

**Lees over de
'Beys' tijdens de
Ottomaanse rijk
en de Armeense
overheid**

**Ontdek de
geschiedenis
van de lekkere
broodsoort
Lavash**

Bestuur 13

Jaarplanning 2019

Jaarplanning 2019	Evenementen
Februari	Gala Pubquiz
Maart	Spelletjes avond HALV + borrel
April	Debat Lezing Genocide herdenking Almelo Grote 'culturele' Reis #1
Mei	BBQ Borrel Armeense markt
Juni	Borrel
Juli	Vakantie evenement Grote 'zon zee strand' Reis #2
Augustus	Eindfeest = Strandfeest
September	ALV + borrel

Data en evenementen kunnen eventueel nog veranderen

[Facebook.com/asvgladzor/](https://www.facebook.com/asvgladzor/)

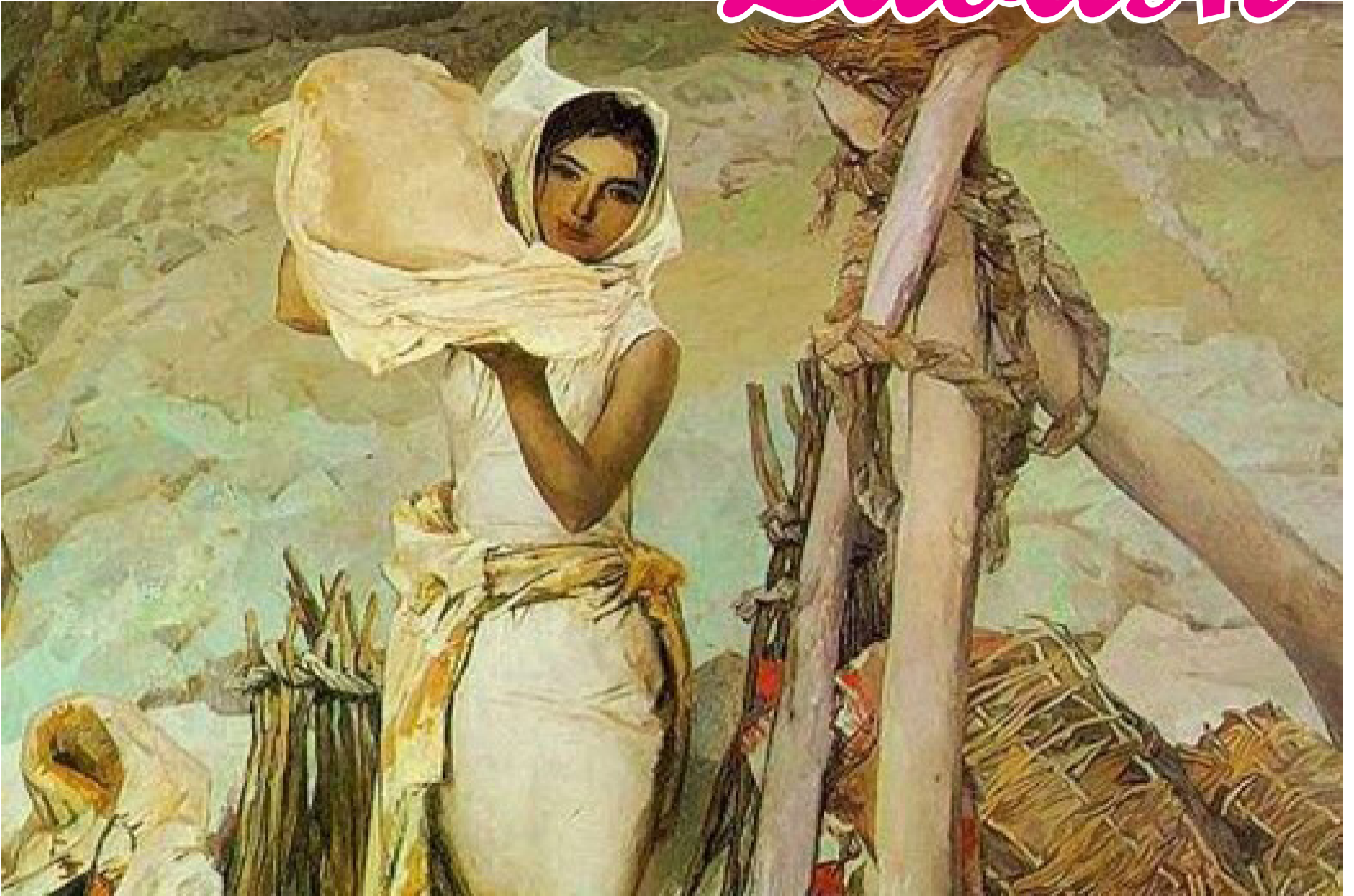
[Instagram.com/asvgladzor/](https://www.instagram.com/asvgladzor/)

+31 6 27465884

Heb je suggesties voor de Arax? Heb je de leukste foto's liggen, of een interessant stuk geschreven? Of wil je samenwerken met de redactie van Arax? Stuur een FB-bericht via [facebook.com/asvgladzor/](https://www.facebook.com/asvgladzor/) of een mailtje naar info@asvgladzor.nl

Lavash

Door Grigor Kanjyan

Armenië is rijk aan natuur. Op Armeense grond verbouwen men graan, waarvan allerlei smaakvolle broden worden gebakken. Één van die broden is de lavash. Het wordt gebakken in een Tonir. Het volgende verhaal speelt zich af in Armenië en betreft de geschiedenis van Lavash:

Op een dag trok een Indiase prins rond in Armenië. Tijdens de trektoch van de prins zag hij Armeense bergen, rotsen, rivieren en langzaam wekte Armenië veel indruk op hem. Echter, wat hem het meest verwonderde was de Armeense lavash. Zo dun, dat je zou denken dat het papier is. De prins bezocht een bakker, want hij wilde lavash kopen om het vervolgens mee te nemen naar India.

‘Hoelang kan ik dit bewaren en hoelang blijft het goed?’ vroeg hij aan de bakker. ‘Zolang je het bewaart, blijft het goed.’ antwoordde de bakker.

Om het uit te proberen kocht de prins tweehonderd stuks lavash. Hij verbleef tweehonderd dagen in Armenië en at elke dag een stuk. Na tweehonderd dagen was hij ervan overtuigd dat lavash het langst houdbare brood ter wereld moet zijn.

En zo vertrok de prins met enkele duizenden stuks lavash naar India.

Naar het Armeens verhalenboek van het Ministerie van Diaspora

Wist je dat: een lavash-bakker in het Armeens een Ջացթուխ heet? (hactux / hats-toegh)

Wist je dat: een Armeens gezegde en gebruik luidt dat als je grote hoeveelheden broden bakt, je het ook moet delen met je naasten en je medemens?

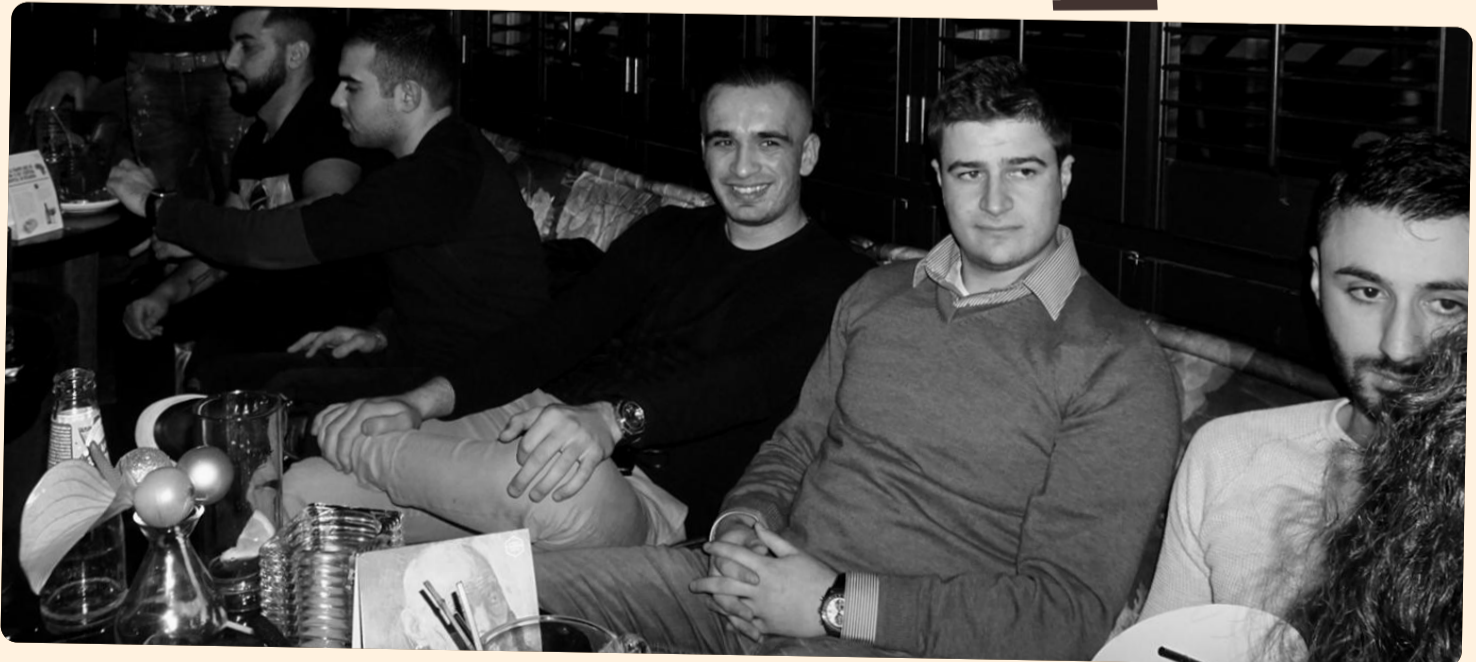
Wist je dat: lavash een UNESCO werelderfgoed is?

Wist je dat: het woord ‘lavash’ komt van zowel լափ / լուփ / լովազ (lap, lup, lovaz) wat handpalm betekend, als van լավազ (lavaz), het oude Armeense woord voor zeer dun (van լալ, law).

Սիւ

Geadzor events die al geweest zijn...

De steden vóór Yerevan

In november 2018 heeft ons geliefde Yerevan haar 2800ste verjaardag gevierd. Hiermee is de stad 29 jaar ouder dan Rome en een grote trots van het Armeense volk. Vóór deze tijd waren er echter nog 12 andere Armeense hoofdsteden. De eerste in deze rij is Tushpa (of Տուսպ).

Tushpa lag naast het Van-meer en is tegenwoordig qua naam eerder bekend van haar fort: de Van Citadel. De stad was de hoofdstad van het Urartu Koninkrijk (ook wel Ararat Koninkrijk), beschouwd als de directe

voorouders van de Armeniërs, terug te zien in volk, taal en regio. Tushpa was de tweede hoofdstad van het koninkrijk, met haar ruïnes nog steeds te zien bij het Van meer. Het is een van de grootste, van deze soort, forten. Het is de geschiedenis van de regio bezet door Armeniërs, Perziërs, Romeinen, Arabieren, Turken, Russen en nog vele andere volken. De Perzische koning Xerxes heeft hier nog een inscriptie achtergelaten tijdens zijn verovering, welke sterk heeft bijgedragen aan de ontcijfering van het oud-Perzisch.

Niet alleen het fort (waarvan delen nog staan) is een bijzonder bouwwerk. De stad had grote, dikke muren en zelfs een 80 kilometer lang aquaduct voor watertoevoer vanaf de bergen (Van is namelijk een zoutwatermeer). Door de toegang tot het water werd het een stad van bloei en gewassen. Haar bijnaam was ook de Stad van Tuinen. Ter bescherming staan op stenen van het aquaduct inscripties met waarschuwingen voor de gevolgen van vandalisme; namelijk de wraak van de goden. De bekende koningen Argishti II en Rusa hebben later op de naastgelegen heuvel een paleis gebouwd, nu bekend als Rusahinili.

Tushpa is waarschijnlijk opgericht rond het jaar 830 voor Christus en was de hoofdstad tot aan ~700 voor Christus. De oprichter was Koning Sarduri I. Tijdens het hoogtepunt woonden hier rond de 50,000 mensen

(relatief veel voor die tijd). Een van de laatste Armeense staatsbezettingen was rond het jaar 900 na Christus (bijna 2000 jaar na oprichting), door de Artsruni dynastie (later toegevoegd bij het koninkrijk Armenië).

De ontdekking van Urartu en haar band met het Armeense volk heeft in de afgelopen eeuwen sterk bijgedragen aan de gewaarwording van een Armeens nationaliteits 'gevoel' en geeft een bewijs van de duizenden jaren oude wortels van de Armeniërs in deze regio.

Wist je dat: Tushpa is vernoemd naar Tushpua, de vrouw van de zonnegod Shivini. De Urartuanen noemden de regio overigens ook al Van.

Uḫu

ARMENIANS BEFORE CHRISTIANITY...

Not that many people remember that the history of Armenian beliefs and religions dates back to the times before Christianity.

In ancient Armenia, the religion of the Urartian civilization, from the 9th to 6th century BCE, consisted of a mix of indigenous, Hurrian and Mesopotamian gods and symbolism¹. Near the capital Tushpa (Van), in the mountains, a 9th century BCE inscription was discovered, where 79 gods and the various sacrifices to be made to each god were listed. Many of these local gods were totems and represented important elements or natural features as water, earth, the sun, mountains, caves and trees. Yet other deities were related to ancient animalistic beliefs.

The most important Urartu gods were Haldi (Khaldi), god of war and the supreme deity, Teisheba, the god of storms and thunder (associated with Hurrian god Teshub), and Shivini, the Sun god, often represented as a kneeling man holding a winged solar disk (likely based on Egyptian god of the same Ra). Haldi's consort was Arubani (or Bagmashtu in the eastern part of Urartu, especially at Musasir/Ardini), the most important female goddess; Teisheba's consort was Huba (Khuba), and Shivini's was Tushpuea (Tushpues).

Very often towns were given their own local god/goddess who was named after the settlement. Famous examples are the capital Tushpa named after Tushpuea and the city of Teishebaini, founded and named after Teisheba by king Rusa II (r. c. 685-645 BCE).

Zoroastrianism also influenced Urartian beliefs, although the Persians and Armenians never called each other co-religionists despite both referring to themselves as "Mazda worshipers"². Aramazd - equivalent of the Iranian Ahura Mazda (or Ormazd), head of the pantheon - identified with Zeus in the Greek translation, with whom he shared many titles. The god of the sun and light, Mihr, son of Aramazd, derived from the Iranian

Mithra. Mihr was identified with the Greek god Hephaestus by Movses Khorenatsi. His center of worship was in Bagaharich, and the temple of Garni was dedicated to him. With Post-Alexandrian influences appeared three new gods: Astghik, a fertility goddess and consort of Vahagn and is cognate of the Semitic Ishtar. The well-known holiday of Vardavar was originally in honor of Astghik. Then Barsamin, god of sky and weather, equivalent to the Semitic god Baal Shamin. Finally Nane, daughter of Aramazd, goddess of war and motherhood, who identified with the Greek Athena and is cognate with the Elamitic Nanē.

Շեղարդի

1. Mark Cartwright, "Urartu Religion", Ancient History, (2018)
2. Russell, James R., "ARMENIA AND IRAN iii. Armenian Religion", Encyclopædia Iranica, (2014).

De Armeniërs te Julfa (Iran)

Nieuw Julfa

De Armeense diaspora kent vele plaatsen van bezetting in de geschiedenis. Één van deze plaatsen is Esfahan, in Iran. De stad heeft een eeuwen oude Armeense gemeenschap, gevestigd in de even oude wijk: Nieuw Julfa (vernoemt naar de stad Julfa, nu in Nachitsjevan), een van de oudste Armeense wijken ter wereld. In deze eerste reportage in deze categorie lees je de bevindingen van een veldverslag.

Aan het begin van de 17e eeuw zijn minstens 150,000 Armeniërs naar Nieuw Julfa (Nor Julfa) vertrokken, zowel op de vlucht als op uitnodiging van de Perzische Shah, die goed

naar de Armeniërs was. Dit leverde hem een gemeenschap van vaklieden en handelaren op in zijn nieuwe hoofdstad Esfahan.

De gemeenschap is nu kleiner, maar bestaat nog steeds uit duizenden Armeniërs. De meesten wonen in Nor Julfa en gaan naar Armeense scholen, kerken, winkels, e.d. Er staan nog 16 Armeense kerken in Esfahan, waarvan veel nog in gebruik zijn. De gemeenschap is een echte gemeenschap. Rondlopend op straat kom je veel Armeniërs tegen en de sfeer is ons-kent-ons. Over de warmte en gastvrijheid van de lokale Armeniërs valt goed te spreken.

Enkele bijzondere gebouwen in Nor Julfa

De nieuwe middelbare school biedt (samen met het oude gebouw) een prachtige locatie voor opleidingen. Naast de normale lessen (de scholen werken via het Iraanse systeem en zijn dus ook gescheiden op geslacht) leren en spreken de (~500) leerlingen hier Armeens. Julfa heeft meerdere Armeense scholen, bijna allemaal beheerd door een centrale school in Teheran.

De Armeense club; waar velen zichzelf kunnen zijn, kunnen sporten in de enorme sportzaal, avondschool volgen, of gewoon rustig genieten van hun avond bij het café.

De kathedraal 'Vank'. Gebouwd in 1606 en prachtig versierd van binnen. Het huisvest ook een museum en archief met een schitterende collectie van oude, handgeschreven boeken, artefacten en meer, waaronder zelfs de oprichtingsakte van Nor Julfa. Armeense archieven zijn te bezoeken en op te vragen, maar tot op heden nog niet beschikbaar op internet.

De vele (nog steeds) Armeense winkels; voornamelijk tapijthandelaren rondom de oude kathedraal. Helaas werkt het spreken van Armeens niet als prijsverlaging.

De begraafplaats. De Armeense begraafplaats is groot en uitgestrekt. Khatchqars en grafstenen worden ter plekke gemaakt en men vindt hier honderden, al dan niet duizenden graven. Onder de hitte van de Iraanse zomer is het geen gemakkelijke wandeling. De Armeense slachtoffers van de Golfoorlog rusten hier ook.

De Armeense muziekschool, Armeense verenigingen, kinderopvang, muziekscholen en meer.

De Armeense bioscoop. Een van de eerste, al dan niet eerste bioscopen in Esfahan, daar gebracht door een Armeniër.

Bekend persoon uit Julfa

Diana Abgar (geb. 1895) is een Armeense vrouw uit een Julfa-gezin. Na haar opleiding in India (zoals vele emigreerden Julfa-Armeniërs naar het Oosten) werd ze met haar man handelaar en eindigde in Japan voor haar zaken. Tijdens de Eerste Republiek van Armenië (1918) zorgde Diana ervoor dat Japan een van de eerste landen werd om Armenië als land te erkennen. Voor deze daad werd zij aangewezen als ereconsul van Armenië aan Japan. Zo werd zij de eerste Armeense vrouwelijke diplomaat in functie (en misschien wel van de wereld).

De hardnekkige smet uit het verleden

Sinds de onafhankelijkheid van de nieuwgevormde republiek van Armenië wordt het land geteisterd door kleptocratie, nepotisme en vastgeroeste oligarchische clans die een aantal economische facetten volledig domineren. Dit werd zodanig een overheersende factor in het dagelijks leven van de Armeniërs, dat men grootschalige corruptie als een onderdeel van onze cultuur begon te zien. Het hoorde nou eenmaal bij ons volk, maar is dat wel zo? Los van het feit dat Armenië financieel niet sterk staat door belangrijkere oorzaken zoals handelsbeperkingen (door het politieke isolement met de twee goede buren), weinig aanbod qua grondstoffen, leegloop van talent (kennisverlies), beperkte verbinding met Georgië/Iran en slecht belastingstelsel, willen we nog steeds alle schuld neerleggen op de leiders die het niet voor elkaar krijgen om van Armenië een welvarend land te maken. Dit pessimisme is vooral te wijten aan het vacuüm dat na het uiteenvallen van Sovjet-Unie ontstond. De transitie van communisme naar kapitalisme verliep zeer troebel door de oneerlijke verdeling van economische objecten. Dit kreeg structurele wendingen en een aantal grootverdieners bemachtigden hiermee een vaste grond in de Armeense politiek. De vraag is of dit niet het product is van de gulzigheid die door de tekortkomingen van de communistische periode werd veroorzaakt en of het niet iets is wat allang diepgeworteld was in onze manier van regeren. Er is namelijk een theorie die de egoïstische en onverantwoorde wijze van exploitatie/uitbuiting van onze leiders tegenover ons volk beschrijft als iets dat een achterblijfsel is van

onze periode tijdens de Ottomaanse bezetting. Want hoe komt het dat onze leiders en mensen die een invloedrijke positie hebben, ons volk in Armenië meer zien als middelen voor hun inkomsten en invloed, in plaats van respectabele burgers van het vrije Armenië? Meer dan 500 jaren leven onder het bewind van de Ottomanen heeft wel degelijk zijn afdruk achtergelaten op de belevingswereld van de Armeniërs wat betreft politiek en acceptatie van corrupte regeerders. Wanneer we kijken naar de systematiek van hoe de christelijke onderdanen gestuurd en geregeerd werden in het Ottomaanse rijk, zien we een opvallend detail. Namelijk, het Millet-systeem dat de niet-moslim burgers een semi-autonoom status gaf waarbij de kerk onafhankelijk mocht opereren en de christenen berecht konden worden in hun zelf opgerichte rechtsbestel. Aan de andere kant was er het Dhimmi-systeem, waarin de christenen anders behandeld werden (tweederangsburgers) en een aparte belasting moesten betalen. Hiervoor werden meestal Armeniërs uit de elite aangewezen die trouw waren aan het Ottomaanse rijk en kregen eigen districten om de Armeniërs te besturen. Deze leiders kregen de benaming 'Bey' en hadden naast het besturen ook de taak om belasting te innen en de administratie daarvan bij te houden. Hier hadden ze vrij spel en mochten alle middelen inzetten om de bevolking in bedwang te houden. Deze aangewezen Beys moesten tenslotte zelf verantwoording afleggen aan de Ottomaanse autoriteiten. Om hun integriteit te bewijzen lieten de Armeense Beys vaak zien dat ze er niet vies van waren om hun

eigen volksgenoten aan te geven en hard aan te pakken door sterk op te treden tegen wanorde. Hiermee werden de Ottomaanse autoriteiten tevredengesteld. In principe was het een regering binnen een regering die gebaseerd was op een vertrouwensrelatie. De Armeense Beys en de regionale leiders wisten dus deze vertrouwen vooral te winnen door hun aangewezen gebied uit te knijpen en te laten zien dat zij trouw waren aan de sultan. Dit deden ze ook door hoge belastingdruk te hanteren en sterk op te treden bij argwaan en vermeende opstanden. Men moest vooral niet de pretentie geven dat de welgesteldheid van de mede Armeniërs enige vorm van betekenis/belang had. De concurrentie om zo'n positie te behouden was daarnaast ook nog eens moordend. De Armeense Beys deden er dus alles aan om dat stukje macht en zekerheid te behouden, zodat hun eigen stam zou floreren. Dit, terwijl het overgrote deel van de Armeense bevolking onder erbarmelijk slechte omstandigheden leefde. Er bestond dus geen eenheid en elk Armeens machtsblok ging voor zijn eigen gewin en behartigde eerder de belangen van de sultan om hun positie te versterken. De sultan speelde hier handig op in door tijdens conflicten de Armeense Beys tegen elkaar op te zetten als afleidingsmanoeuvre. Ook werd het gebruikt als middel om de Armeense bevolking te verzwakken in geval er kans was op grote opstanden. Inmiddels begon het Ottomaanse Rijk in de 19e eeuw uiteen te vallen. Dit kwam vooral uit de hoek van de christelijke burgers. Het kwam zelfs voor dat de christelijke onderdanen bezweken

onder de hoge belastingdruk. Ter compensatie hiervoor moest de jongste zoon afgestaan worden aan de Janitsaar scholen, waar ze opgroeiden en geïndoctrineerd werden tot het worden van een islamitische soldaat (vaak werden dezelfde Janitsaren later ingezet tegen hun eigen volk). Dit allemaal deed de Armeense Beys niet zolang hun eigen families de belangrijke posities en de privileges mochten behouden. Deze mentaliteit werd langer dan 500 jaar aangehouden door de Armeense elite in het Ottomaanse rijk, waar ze zichzelf slaafs en onderdanig opstelden aan diegenen die hun macht hadden verleend (ten

coste van de plaatselijke gewone Armeense bevolking die onder hun bewind leed). Hier kwam gelukkig in laat 19e eeuw een eind aan door de opkomst van nationalisme onder de Armeniërs en de wederopstanding van een gezamenlijk Armeens doel om een eigen land te stichten. De meeste christelijke volkeren die door de Ottomanen bezet waren geloofden niet meer in een stabiele toekomst onder de islamitische heerschappij. Dezelfde gelijkenissen kunnen ook getrokken worden tijdens de Sovjetperiode van Armenië en zelfs met de huidige vazalverhouding met Rusland. De hoeveelheid invloed die deze verdeel en heers methodes van

de overheersers over het Armeense volk hadden is natuurlijk discutabel. Wel kan worden vernomen dat de huidige schadelijke mentaliteit pas kan worden tegengegaan wanneer Armeniërs bewuster worden van de geschiedenis en welke machtsstructuren ervoor gezorgd hebben dat deze ongunstige denkwijzen worden nagevolgd. We kunnen alleen maar hopen dat we op een dag deze smet voorgoed weg kunnen poetsen en de Armeniërs eindelijk leiders krijgen die voor lang gesmacte eenheid en verbroedering gaan zorgen. Kortom, leiders die hun eigen volksbelang dienen.

Hayk Abrahamian

Meer dan 2800 jaar Yerevan

Երեբունի – Երևան

- հատված -

Երևան դարձած ի՛մ Երեբունի,
Դու՛՛ մեր նոր Դվին, մեր նոր Անի,
Մեր փոքրիկ հողի դու՛ մեծ երազանք:

Երևան դարձած ի՛մ Երեբունի,
Դարեր են անցել, բայց մնացել ես պատանի,
Քո Մասիս հորով, քո Արաքս մորով
Մեծանաս դարով, Երևա՛ն:

Սիւ

★ 9 FEBRUARI ★

ASV GLADZOR

Gala

9 februari vanaf 19:00 | Entree leden: €20,-
Donkerstraat 19 | Niet leden: €27,50
5308 KB Aalst (Gld.) | Lidmaatschap + Entree: €25,-

MUSIC BY

DJ ARMANI

Reserveren via:

- +31 6 27465884
- info@gladzor.nl
- www.facebook.com/ASVGLADZOR
- www.instagram.com/ASVGLADZOR

